

ZÁKON
č. 95/2004 Sb.,
ze dne 29. ledna 2004
**o podmínkách získávání a uznávání odborné
způsobilosti a specializované způsobilosti
k výkonu zdravotnického povolání
lékaře, zubního lékaře a farmaceuta
(zákon o lékařských povoláních)**

ve znění:

zák. č. 125/2005 Sb., zák. č. 124/2008 Sb., zák. č. 189/2008 Sb., zák.
č. 227/2009 Sb., zák. č. 346/2011 Sb., zák. č. 375/2011 Sb., zák. č. 126/2016
Sb., zák. č. 67/2017 Sb., 183/2017 Sb., zák. č. 201/2017 Sb., zák. č. 284/2018
Sb., zák. č. 176/2019 Sb. a zák. č. 371/2021 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ
OBEČNÁ USTANOVENÍ

§ 1 Předmět úpravy

(1) Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropské unie¹⁾ a upravuje

- a) podmínky získávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta v České republice,
- b) celoživotní vzdělávání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta,
- c) uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta

1. osob, které získaly způsobilost v jiném členském státě než v České republice (část sedmá),
2. osob uvedených v části osmé a d) volné poskytování služeb hostující osoby (část sedmá).

(2) Tento zákon se vztahuje na uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře nebo farmaceuta, který hodlá vykonávat povolání na území České republiky jako osoba samostatně výdělečně činná nebo jako zaměstnanec anebo jako osoba usazená nebo hostující.

(3) Na vzdělávání zdravotnických pracovníků podle tohoto zákona se nevztahuje zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání^{1a)}.

(4) Tento zákon se nevztahuje na získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotních služeb, které stanoví zvláštní právní předpis.

¹⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací, ve znění nařízení Komise (EU) č. 213/2011 ze dne 3. března 2011, kterým se mění přílohy II a V směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací, a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/55/EU ze dne 20. listopadu 2013, kterou se mění směrnice 2005/36/EU o uznání odborných kvalifikací a nařízení (EU) č. 1024/2012 o správní spolupráci prostřednictvím systému pro výměnu informací o vnitřním trhu („nařízení o systému IMI“).

Směrnice Rady 2003/9/ES ze dne 27. ledna 2003, kterou se stanoví minimální normy pro přijímání žadatelů o azyl.

Směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny.

Směrnice Rady 2003/109/ES ze dne 25. listopadu 2003 o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty, v platném znění.

Směrnice Rady 2004/83/ES ze dne 29. dubna 2004 o minimálních normách, které musí splňovat státní příslušníci třetích zemí nebo osoby bez státní příslušnosti, aby mohli žádat o postavení uprchlíka nebo osoby, která z jiných důvodů potřebuje mezinárodní ochranu, a o obsahu poskytované ochrany.

Směrnice Rady 2005/71/ES ze dne 12. října 2005 o zvláštním postupu pro přijímání státních příslušníků třetích zemí pro účely vědeckého výzkumu.

Směrnice Rady 2004/81/ES ze dne 29. dubna 2004 o povolení k pobytu pro státní příslušníky třetích zemí, kteří jsou oběťmi obchodování s lidmi nebo obdrželi pomoc k nedovolenému přistěhovalectví, a kteří spolupracují s příslušnými orgány.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na

území členských států, o změně nařízení (EHS) č. 1612/68 a o zrušení směrnice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS.

Směrnice Rady 2004/114/ES ze dne 13. prosince 2004 o podmínkách přijímání státních příslušníků třetích zemí za účelem studia, výměnných pobytů žáků, neplacené odborné přípravy nebo dobrovolné služby.

Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími.

Nařízení Komise (EU) č. 213/2011 ze dne 3. března 2011, kterým se mění přílohy II a V směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES o uznávání odborných kvalifikací.

^{1a)} Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání), ve znění pozdějších předpisů.

K § 1

Dne 2. dubna 2004 nabyl účinnosti zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, který částečně nahradil dosavadní úpravu obsaženou v zákoně č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, a vyhlášce Ministerstva zdravotnictví č. 77/1981 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví. S ohledem na specifčnost jednotlivých zdravotnických povolání byla úprava získávání a uznávání způsobilosti k výkonu „nelékařských“ zdravotnických povolání upravena samostatným předpisem, zákonem č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). Nová úprava byla přijata v souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie, přičemž měla odstranit nedostatky stávající úpravy ve vztahu ke zdravotnické praxi, systému vzdělávání a měla přispět k harmonizaci tuzemského právního řádu s evropskými směnicemi, zakotvení zásad volného pohybu osob v oblasti zdravotní péče, volného přístupu fyzických osob ke zdravotnickému vzdělávání a právnických a fyzických osob k poskytování zdravotnického vzdělávání s cílem volného uplatnění na pracovním trhu Evropské unie. Významnou změnou, kterou zákon č. 95/2004 Sb. přinesl,

bylo upuštění od dvouступňového systému atestací (specializace I. a II. stupně) a atestací nástavbových. Následně byl zákonem č. 189/2008 Sb. významně snížen počet specializačních základních oborů a zavedeny certifikované kurzy k získání zvláštní odborné způsobilosti pro vymezené činnosti (nahradily nástavbové atestace); snížení počtu specializačních oborů si vyžádalo zahlcení oboru přemírou vysoce specializovaných odborníků, od čehož se odvíjelo zvyšování nákladů na poskytovanou zdravotní péči a též bezesporu problémy s uplatněním jednotlivých lékařů na tuzemském trhu práce a jejich odliv do zahraničí.

Úvodní ustanovení komentovaného zákona vymezuje věcnou, osobní a teritoriální působnost normy (vymezení skutkového rozsahu realizace a aplikace normy, právních subjektů a území, na kterém je norma aplikována a státem vynucována) a naznačuje jeho systematiku (výčet zdravotnických povolání, specifika k získání odborné a specializované způsobilosti, akreditace, specializační a celoživotní vzdělávání zdravotnických pracovníků, uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání a problematika přestupků).

K odst. 1

Stát přijetím zákona č. 95/2004 Sb. v jeho textu výslovně proklamoval inkorporaci evropských předpisů (směrnic), na které odkázal prostřednictvím vysvětlivek (poznámky pod čarou). K vysvětlivkám a jejich výkladu lze obecně konstatovat, že to, co je uvedeno v poznámce pod čarou, nemá závaznou povahu a není pravidlem chování subjektů uvedených „nahore nad čarou“ ve vlastním textu právního předpisu. Posláním poznámek pod čarou či vysvětlivek je pouhé zlepšení přehlednosti a orientace v právním předpisu formou legislativní pomůcky, která z povahy věci nemůže stanovit závazná pravidla chování nebo pravidla pro interpretaci daného ustanovení. Taková pravidla musí právní předpis buď uvést přímo, nebo odkázat na jiný zřetelný právní předpis či pravidlo chování vyjádřené jinou formou (srov. nález Ústavního soudu ze dne 2. února 2000, sp. zn. I. ÚS 22/99, nález Ústavního soudu ze dne 24. května 1994, sp. zn. Pl. ÚS 16/93 a další rozhodnutí v jejich odůvodněních uvedená).

K odst. 1 písm. a)

Podmínky získání způsobilosti k výkonu zdravotnických povolání, na která dopadá tento zákon, jsou kumulativně vymezeny § 3 odst. 1 s tím, že osobou

způsobilou k výkonu zdravotnického povolání je ten, kdo je způsobilý odborně [získání odborné způsobilosti je upraveno pro lékaře (§ 4 až 6), zubní lékaře (§ 7 až 9) a farmaceuty (§ 10 až 12) zvláště s tím, že problematika akreditace (§ 13 až 18) a specializačního a celoživotního vzdělávání (§ 19 až 23) je upravena pro všechna tato povolání společně], zdravotně (§ 3 odst. 2) a je též bezúhonný (§ 3 odst. 3 až 6).

K odst. 1 písm. b)

Celoživotní vzdělávání lékařů, zubních lékařů a farmaceutů je v podrobnostech upraveno § 22. Byť odkazované ustanovení pouze konstatuje, že zdravotnický pracovník (vymezený pro účely tohoto zákona) se celoživotně vzdělává, je třeba vycházet z toho, že zdravotnický pracovník má dle zákona povinnost se celoživotně vzdělávat, a to v návaznosti na povinnost zdravotnického pracovníka poskytovat péči na náležitě odborné úrovni (srov. zákon o zdravotních službách), s péčí řádného odborníka (srov. občanský zákoník) a na základě předem poskytnutého informovaného souhlasu [§ 2638 a násl. občanského zákoníku, § 31 a § 34 odst. 1 písm. b) zák. o zdrav. službách], nejde-li o péči, k jejímuž poskytnutí není souhlasu potřeba.

K odst. 1 písm. c)

Uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, a to osob, které získaly způsobilost v jiném členském státě než v České republice, je upraveno v části sedmé zákona (§ 24 až 33). Podle části sedmé zákona se uznává způsobilost k výkonu zdravotnického povolání státního příslušníka členského státu, osoby s trvalým pobytem na území České republiky, rodinného příslušníka státního příslušníka členského státu nebo osoby s trvalým pobytem na území České republiky, státního příslušníka jiného než členského státu, bylo-li mu v České republice nebo v jiném členském státě přiznáno právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropské unii, státního příslušníka jiného než členského státu, byl-li mu na území České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie povolen dlouhodobý pobyt za účelem vědeckého výzkumu, studia, stáže nebo dobrovolnické služby v Evropské dobrovolné službě, rodinného příslušníka státního příslušníka jiného než členského státu, bylo-li mu v České republice nebo v jiném členském státě přiznáno právní postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta v Evropské unii nebo státního příslušníka jiného než členského státu, byl-li mu na území

České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie povolen dlouhodobý pobyt za účelem vědeckého výzkumu, studia, stáže nebo dobrovolnické služby v Evropské dobrovolné službě, byl-li mu povolen dlouhodobý pobyt na území České republiky, osoby, které byl na území České republiky přiznán azyl nebo doplňková ochrana, nebo jejího rodinného příslušníka, byl-li mu povolen dlouhodobý pobyt na území České republiky, státního příslušníka jiného než členského státu, který je obětí obchodování s lidmi nebo obdržel pomoc k nedovolenému přistěhovalectví a který spolupracuje s příslušnými orgány, byl-li mu na území České republiky nebo jiného členského státu Evropské unie povolen pobyt za tímto účelem, žadatele o vydání modré karty Evropské unie nebo držitele této karty, žadatele o vydání zaměstnanecké karty nebo držitele této karty anebo držitele povolení k dlouhodobému pobytu na území České republiky vydaného za jiným účelem než zaměstnání, který je na území zaměstnán, a to pokud odbornou kvalifikaci pro výkon zdravotnického povolání získal nebo toto povolání vykonával v souladu s právními předpisy v jiném členském státě než v České republice.

Podle části osmé je při uznávání odborné kvalifikace postupováno v případě, že se jedná o uchazeče, kteří nejsou osobami vyjmenovanými v části sedmé (§ 24 odst. 2) nebo nezískali odbornou kvalifikaci v jiném členském státě.

K odst. 1 písm. d)

Podmínky, za nichž je možno volně poskytovat služby hostující osoby (osoby, která je usazena na území jiného členského státu než České republiky za účelem výkonu zdravotnického povolání a na území České republiky vykonává odpovídající zdravotnické povolání dočasně nebo příležitostně), jsou stanoveny v § 27 až 27c.

K odst. 2

Jak již bylo zmíněno, komentované ustanovení vymezuje působnost zákona. Částečně tak činí i odstavec druhý, a to ve vztahu k problematice uznávání způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání (část sedmá a část osmá zákona) s tím, že se jedná o vymezení působnosti věcné, osobní i teritoriální.

Pojem „osoba samostatně výdělečně činná“ není právními předpisy vymezen jednoznačným způsobem. Definice je podávána pro účely konkrétního zákona s tím, že mnohé odkazují na zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (i ten upravuje definici pouze pro účely důchodového pojištění).

Podmínky, za nichž je možné udělit oprávnění k poskytování zdravotních služeb, jsou pak vymezeny zákonem o zdravotních službách.

Za zaměstnance (§ 6 zák. práce) je považována fyzická osoba, která se zavázala k výkonu závislé práce v základním pracovněprávním vztahu. Závislou prací je taková, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. Musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě. Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena např. zákonem č. 234/2014 Sb., o státní službě, či zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Základními pracovněprávními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr, tedy dohodou o provedení práce či dohodou o pracovní činnosti.

Usazenou osobou se rozumí uchazeč, který vykonává na území České republiky soustavně zdravotnické povolání na základě uznání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti k výkonu povolání, pokud byla odborná kvalifikace pro výkon odpovídajícího zdravotnického povolání získána, nebo toto povolání bylo vykonáváno v souladu s právními předpisy v jiném členském státě než v České republice (jedná se o legislativní zkratku, srov. § 25 odst. 3).

Hostující osobou se rozumí uchazeč, který je usazen na území jiného členského státu než České republiky za účelem výkonu zdravotnického povolání a na území České republiky vykonává odpovídající zdravotnické povolání dočasně nebo příležitostně v rámci volného poskytování služeb. Skutečnost, zda je služba poskytována dočasně nebo příležitostně, se posuzuje individuálně s ohledem na dobu trvání, četnost, pravidelnost a nepřetržitost poskytování této služby (jedná se o legislativní zkratku, srov. § 25 odst. 2).

K odst. 3

Odstavec třetí komentovaného ustanovení obsahuje negativní vymezení věcné působnosti zákona. Zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, neupravuje vzdělávání, hodnocení a ověřování výsledků vzdělávání a profesní přípravy, která je již obsažena v platných předpisech, pouze je doplňuje (k tomu srov např. důvodovou zprávu k uvedenému předpisu). Pro účely vzdělávání zdravotnických pracovníků je však jeho aplikace vyloučena.

K odst. 4

Problematika podmínek získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotních služeb je upravena samostatným zákonem (dříve též upraveno zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu), a to zákonem č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), který dopadá na zdravotnická povolání všeobecné sestry, dětské sestry, porodní asistentky, ergoterapeuta, radiologického asistenta, zdravotního laboranta, zdravotně-sociálního pracovníka, optometristy, ortoptisty, asistenta ochrany a podpory veřejného zdraví, ortotika-protetika, nutričního terapeuta, zubního technika, dentální hygienistky, zdravotnického záchranáře, farmaceutického asistenta, biomedicínského technika, radiologického technika, adiktologa, praktické sestry, behaviorálního analytika, psychologa ve zdravotnictví, logopeda ve zdravotnictví, zrakového terapeuta, fyzioterapeuta, radiologického fyzika, odborného pracovníka v laboratorních metodách a v přípravě léčivých přípravků, biomedicínského inženýra, odborného pracovníka v ochraně a podpoře veřejného zdraví, asistenta behaviorálního analytika, behaviorálního technika, laboratorního asistenta, ortoticko-protetického technika, nutričního asistenta, asistenta zubního technika, řidiče vozidla zdravotnické záchranné služby, ošetřovatele, maséra ve zdravotnictví a nevidomého a slabozrakého maséra ve zdravotnictví, zubní instrumentářky, řidiče zdravotnické dopravní služby, autoptického laboranta a povolání sanitáře.

§ 2 Vymezení základních pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- a) zdravotnickým povoláním souhrn činností a znalostí při výkonu povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta,
- b) zdravotnickým pracovníkem fyzická osoba, která vykonává zdravotnické povolání lékaře, zubního lékaře nebo farmaceuta podle tohoto zákona,
- c) akreditovaným zdravotnickým magisterským studijním programem studijní program všeobecné lékařství, studijní program zubní lékařství